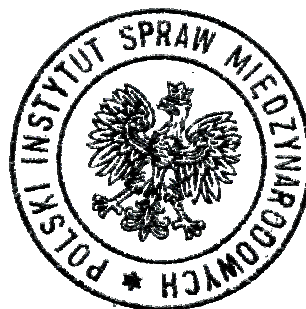

P
D
D

POLSKIE DOKUMENTY DYPLOMATYCZNE

KOMITET REDAKCYJNY

Przewodniczący
Ryszard Stemplowski

Wiceprzewodniczący i redaktor naczelny
Włodzimierz Borodziej

Członkowie zwyczajni

Juliusz Bardach, Jerzy W. Borejsza, Stanisław Bylina, Sławomir Dębski,
Andrzej Garlicki, Bogdan Grzełoński, Magdalena Hulas,
Jerzy Kłoczowski, Aleksander Kochański, Jan Kopiec, Marek Kornat,
Andrzej Kunert, Zbigniew Landau, Piotr Lossowski, Paweł Machcewicz,
Andrzej Mania, Waldemar Michowicz, Andrzej Paczkowski,
Wojciech Rojek, Krzysztof Ruchniewicz, Jerzy Tomaszewski,
Piotr Wandycz, Wojciech Wrzesiński, Adam Zamoyski, Stanisław Żerko

Członkowie ex officio

dyrektor Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych – Marek Sędek
Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych – Daria Nałęcz
kierownik Biura Informacji Publicznej PISM – Piotr Biernacki

Sekretarz
Piotr Długołęcki

P
P O L S K I E
D
D O K U M E N T Y
D
D Y P L O M A T Y C Z N E

1972

REDAKTOR
Włodzimierz Borodziej
WSPÓŁPRACA
Piotr Długolecki

P O L S K I I N S T Y T U T S P R A W M I Ę D Z Y N A R O D O W Y C H
W A R S Z A W A 2 0 0 5

© POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH

www.pism.pl

K O R E K T A
Maria Konopka-Wichrowska

I N D E K S O S O B O W Y
Maria Konopka-Wichrowska

I N D E K S R Z E C Z O W Y
Piotr Długolecki

R E D A K C J A T E C H N I C Z N A
Dorota Dołęgowska

P R O J E K T O K Ł A D K I
Dorota Dołęgowska

I S B N 83-89607-00-x

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
UL. WARECKA 1A, 00-950 WARSZAWA

SPIS TREŚCI

WSTĘP	VII
LISTA DOKUMENTÓW	XVII
DOKUMENTY.....	1
ANEKSY	727
WYKAZ SKRÓTÓW	743
INDEKS RZECZOWY.....	749
INDEKS OSOBOWY	767

W S T Ę P

Polska polityka zagraniczna w 1972 r. nie uległa większym zmianom. Najważniejsze wydarzenia to ratyfikacja 17 maja przez Bundestag układu PRL–RFN z 7 grudnia 1970 r., wizyty: prezydenta USA Richarda Nixona w Warszawie 31 maja – 1 czerwca i I sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka we Francji 6–9 października oraz otwarcie granicy z NRD 1 stycznia. Coraz więcej uwagi poświęcano przygotowaniom do Europejskiej Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy oraz konsekwencjom rozszerzenia od 1 stycznia 1973 r. Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Trwały konflikty: wietnamski, bliskowschodni i chińsko-radziecki.

STRUKTURA MSZ; ZMIANY W STOSUNKACH BILATERALNYCH

Struktura MSZ w roku 1972 także w zasadzie się nie zmieniła. Departament I zajmował się stosunkami z ZSRR i innymi „krajami demokracji ludowej”, IV – Europą Zachodnią, III – przede wszystkim USA, ale też Kanadą i Ameryką Łacińską. Sprawy tzw. Trzeciego Świata znajdowały się w gestii departamentów II (kraje Azji, Australii i Oceanii) i V (kraje Bliskiego Wschodu i Afryki)¹.

Strukturę ministerstwa, podstawowe jednostki organizacyjne i ich podporządkowanie poszczególnym członkom kolegium MSZ² przedstawiają dokumenty i schemat w aneksach.

---

¹ Podstawowe informacje o strukturze Ministerstwa Spraw Zagranicznych zawiera praca Krzysztofa Szczepanika, *Dyplomacja Polski 1918–2000. Struktury organizacyjne*, „Askon”, Warszawa 2000. W odniesieniu do roku 1972 nie są one, niestety, ścisłe (s. 120 i n., 133–137).

² Zachowały się protokoły tylko z pierwszych posiedzeń kolegium w lutym i marcu; Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej AMSZ), Gabinet Ministra (dalej GM) 8/76.

Przy ministrze spraw zagranicznych działały ponadto Komisja do spraw Informacji i Propagandy za granicą oraz wspólna komisja MSZ i MHZ do spraw integracji placówek zagranicznych. Prowadzone były prace nad programem Podyplomowego Studium Służby Zagranicznej oraz nad wspólnym systemem informatycznym MSZ, Wydziału Zagranicznego i PISM³.

Prócz odnotowanego w dokumentach nawiązania stosunków z Australią, Bangladeszem i RFN oraz przejściowego zerwania stosunków z Pakistanem, doszło do nawiązania stosunków z Gujaną (10 lipca), Kamerunem (14 marca), Kongo (19 grudnia), Ruandą (20 maja) i Tajlandią (14 listopada)⁴. Ustanowione zostały konsulaty generalne, między innymi w Lipsku (2 czerwca), Nowym Jorku (1 grudnia) i Zagrzebiu (1 października).

PODSTAWA ŹRÓDŁOWA I KRYTERIA WYBORU

Polskie dokumenty dyplomatyczne to źródła pisane dotyczące stosunków Polski z zagranicą, wytworzone przez polskie organy władzy, instytucje publiczne, prasę, partie polityczne i inne organizacje społeczne, bądź dokumenty przechowywane w zespołach archiwalnych tych podmiotów. Kwerenda objęła akta z 1972 r. przechowywane w Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej AMSZ) i Archiwum Akt Nowych (dalej AAN)⁵. Ogromna większość przejranych dokumentów opatrzona była klauzulą „tajne”.

W pierwszym z wymienionych archiwów znajduje się spuścizna aktowa MSZ uporządkowana według protokołów zdawczo-odbiorczych, których oznaczenia służą obecnie jako sygnatury archiwalne. Akta te były przedmiotem brakowania mającego decydujący wpływ na obecny stopień zachowania dokumentacji ministerstwa⁶. Jest ona w sumie obfita, brak śladów usuwania – na przykład z przyczyn politycznych – akt określonych spraw czy osób.

---

³ Materiały różne, AMSZ GM 34/75, O-22.

⁴ Wydawnictwo *Stosunki dyplomatyczne Polski. Informator*, Departament Archiwum i Dokumentacji Historycznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych, t. 3: 1944–1978 r. (Warszawa 1979), t. 5: 1944–1979 r. (Warszawa 1982) nie odnotowuje nawiązania stosunków z Ruandą w 1972 r., informuje natomiast o opublikowaniu takiej decyzji 10 lipca 1965 r. (t. 5, s. 270).

⁵ Podobnie jak w wypadku większości zagranicznych wydawnictw dyplomatycznych, kwerenda nie objęła materiałów wytworzonych przez wywiady cywilny i wojskowy.

⁶ Podział na kategorie: A – przechowywanie wieczyste, B – przechowywane przez okres kilku do kilkunastu (najczęściej 10) lat, oraz C – przeznaczone do natychmiastowego brakowania.

Niemniej odnosi się wrażenie, że przy brakowaniu zasobów aktowych różnych departamentów kierowano się skrajnie odmiennymi zasadami. Wydaje się, że zniszczono szczególnie dużo akt dotyczących Związku Radzieckiego i Ameryki Południowej; w zbiorach departamentów I i III ocalało ich niewiele⁷. Sporo materiału, także wytworzonego przez inne departamenty, zachowało się natomiast w zbiorach Departamentu Studiów i Programowania oraz w Gabinetcie Ministra.

Osobną kolekcję AMSZ stanowią tzw. depesze (szyfrogramy), wymieniane między Warszawą a placówkami. Szyfrogramy z 1972 r. nie były brakowane. W wypadku największych placówek zachowało się po kilkaset (500–600) nadanych do Warszawy oraz niewiele mniej (300–400) wysyłanych z alei Wojska Polskiego (siedziby ministerstwa)⁸. Zawierają wiele informacji organizacyjnych i personalnych, nieistotnych z punktu widzenia wydawnictwa (sprawy płacowe i gospodarcze placówki, odwołania, awanse, urlopy), stanowią jednak – wobec daleko idącego wybrakowania akt departamentów terytorialnych – źródło bezcenne. Jego dodatkowym walorem jest zwięzłość wypowiedzi, istotnie wyróżniająca ten zasób spośród innych rodzajów dokumentów zgromadzonych w AMSZ.

W AAN przechowywane są między innymi materiały Biura Politycznego KC PZPR, Sekretariatu KC, Kancelarii Sekretariatu, sekretariatu I sekretarza i Wydziału Zagranicznego oraz – w zespole Urzędu Rady Ministrów – Prezydium Rządu. Choć z AAN pochodzi nie więcej niż jedna czwarta dokumentów wybranych do druku, mają one często – chociażby ze względu na dominację organów PZPR w strukturze decyzyjnej – znaczenie kluczowe; pokazują na przykład dalsze losy notatek przygotowywanych w MSZ dla instancji KC PZPR, czyli rozstrzygnięcia polityczne na podstawie materiałów opracowanych przez dyplomatów.

Akta KC PZPR są ważne i dlatego, że pewna ich część, odnosząca się do kontaktów międzypartyjnych i spotkań partyjno-państwowych, najwyraźniej nie trafiała nawet do Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych.

Niewiele dokumentów wybranych do publikacji wytworzył Wydział Zagraniczny KC, co potwierdza hipotezę, że instytucja ta miała dla decydentów charakter usługowy, a sporą część pracy jej funkcjonariuszy pochłaniała

---

⁷ Wybrakowane zostały niemal wszystkie akta odnoszące się do najważniejszych krajów Ameryki Południowej – Argentyny i Brazylii. Zachowało się natomiast sporo dokumentów dotyczących Wenezueli.

⁸ Najwięcej szyfrogramów wysłała w 1972 r. ambasada w Pekinie (825).

organizacja urlopów dla polskich i zagranicznych działaczy partyjnych⁹; materiał merytoryczny przedkładany decydentom w ogromnej większości pochodził z MSZ. Stosunkowo mało ciekawe okazały się również dokumenty wytworzone w Wydziale Zagranicznym, odnoszące się do stosunków PZPR z innymi partiami komunistycznymi, wśród których szczególnie aktywne były ugrupowania komunistyczne Trzeciego Świata, ubiegające się o subwencję partii polskiej. Do druku zakwalifikowanych zostało tylko kilka dokumentów Prezydium Rządu. Jeśli chodzi o sprawy zagraniczne, zajmowało się ono niemal wyłącznie stosunkami gospodarczymi, niebędącymi przedmiotem zainteresowania wydawnictwa, a decyzji politycznych właściwie nie podejmowało. Rolę Prezydium jako organu wykonawczego Biura Politycznego w zakresie stosunków ekonomicznych z zagranicą ilustruje chociażby to, że projekt programowego – czyli politycznego – wystąpienia premiera w sprawie RWPG dyskutowany był na posiedzeniu Biura, a nie rządu.

Przedstawione dokumenty ułożone zostały w porządku chronologicznym¹⁰. Jednym z kryteriów ich wyboru do druku była zasada proporcjonalności i ilustracji: mimo że akt dotyczących Czechosłowacji czy NRD jest w archiwach wielokrotnie więcej niż dotyczących na przykład Australii czy Iraku, staraliśmy się uwzględnić także kraje mniej ważne, zamieszczając choćby po jednym związanym z nimi dokumencie.

Wybór dokumentów odzwierciedla wreszcie wagę problemów widzianych z Warszawy, w pewnym stopniu także stopień zależności Warszawy od Moskwy – trudno sobie wyobrazić, by bez tej zależności tyle miejsca zajęły sprawy chińskie. Nie znaleziono natomiast większej liczby ciekawych dokumentów na temat „nowej polityki” wobec Polonii, co trudno zrozumieć, jako że u progu lat siedemdziesiątych temat ten niewątpliwie należał do ważnych. Kilka dokumentów dotyczy organizacji obrotu z zagranicą, akurat bowiem w 1972 r. poświęcono mu stosunkowo dużo uwagi.

⁹ Zob. Włodzimierz Borodziej, *Wydział Zagraniczny*, w: Andrzej Paczkowski (red.), *Centrum władzy 1948–1970*, ISP PAN, Warszawa 2003, s. 51–80.

¹⁰ Pierwotnie planowany był podział rzeczowo-chronologiczny, często jednak niemożliwe okazywało się jednoznaczne przypisanie dokumentu któremuś z wybranych haseł: jeżeli np. negocjatorzy polscy rozmawiali z Kanadyjczykami niemal wyłącznie na temat EKBiW lub przyjmowali instrukcje radzieckiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie interpretacji układu berlińskiego z 3 września 1971 r., związane z tym dokumenty mogły się znaleźć zarówno w dziale stosunków dwustronnych PRL – Ameryka Północna i PRL – ZSRR, jak i w częściach poświęconych stosunkom wielostronnym oraz Europie Zachodniej.

Oprócz kryteriów rzeczowych, pewną rolę w wyborze materiałów do druku odegrały względy formalne; chodzi tu przede wszystkim o długość tekstów, czyli o korelację między długością a treścią. Poza szyfrogramami, liczącymi na ogół od kilku wierszy do 2–3 stron, najwyraźniej nie przywiązywano większej wagi – także w MSZ – do zwięzłości dokumentów. Przykład szedł z góry: spotkania szefów państw czy rządów, dziś z reguły krótkie i ujmowane w co najwyżej kilkustronicowych notatkach, trwały godzinami, rozmówcy interesowali się zniwami i opowiadali o przebiegu ostatniego zjazdu partii bądź plenum. Odpowiednio długie są notatki – i tak zapis ze spotkania Gierek–Żiwkow 9 października zajmuje 33 strony maszynopisu, a z rozmowy Gierek–Tito 20 czerwca – 24 strony. Z akt niektórych spotkań na szczycie udało się wyodrębnić kilka lub kilkanaście stron wnoszących coś nowego do tematu, z dokumentacji innych spotkań (jak wspomniana rozmowa Gierek–Żiwkow¹¹) – nie. Także z materiałów studyjnych, notatek i różnych dokumentów zawierających tu i ówdzie ciekawe wątki trzeba było wielokrotnie rezygnować, ponieważ ich zawartość informacyjna była niewspółmierna do długości, a publikowania krótkich fragmentów staraliśmy się unikać (zob. Opracowanie dokumentów). Pominięto też w tomie dokumenty, które powtarzały w rozwlekłej formie wiadomości zawarte w innych przekazach, przede wszystkim w szyfrogramach.

Stosunkowo skromne miejsce w wybranych materiałach zajmują wewnętrzne skutki polityki zagranicznej. Pojawiają się na przykład wtedy, kiedy mowa o ograniczeniach wolności wypowiedzi w czasie wizyty Nixona cudzoziemców studiujących w Polsce lub w przytaczanych atakach polskiej prasy na ChRL; zrezygnowano jednak z publikacji obszernych dokumentów pokazujących konsekwencje otwarcia granicy PRL–NRD dla polskiego rynku wewnętrznego czy bilansu płatniczego. Relacja wartości informacyjnej do długości dokumentu była w tym wypadku argumentem równie ważnym jak okoliczność, że wydawnictwo nasze nie dokumentuje zewnętrznych aspektów polityki gospodarczej PRL; gdyby przyjąć taki cel, lwią część publikacji stanowić powinny protokoły Prezydium Rządu.

Wydawnictwo udostępnia źródła niepublikowane; nieliczne materiały ogłoszone drukiem w trakcie prac nad tomem zostały opatrzone odpowiednią adnotacją. Nie zawiera większości oficjalnych dokumentów polityki zagranicznej PRL z 1972 r.: umów, komunikatów, konwencji, deklaracji, oświadczeń. Komunikaty Polskiej Agencji Prasowej o wizytach międzypaństwowych

---

¹¹ Zapis rozmowy w AMSZ Dep. I, 17/77, w. 2, B-220-5.

zamieszczane były w prasie, inne oficjalne dokumenty opublikowane zostały w *Zbiorze dokumentów* PISM za 1972 r. i lata następne.

Informację o ważniejszych umowach bilateralnych zawiera aneks nr 3.

OPRACOWANIE DOKUMENTÓW

Źródła publikowane są zasadniczo w całości. Wyjątek stanowią dokumenty zdominowane przez ideologię, zawierające powtórzenia (czasami liczne nawet w obrębie jednostki), źródła wielowątkowe (jak wzmiankowane rozmowy pierwszych sekretarzy, dotyczące tylko częściowo stosunków międzynarodowych) i protokoły posiedzeń organów kolegialnych (noszące podobne cechy). Dokumenty z 1972 r. charakteryzuje, jak już wspomniano, koncentracja na sprawach gospodarczych. Siłą rzeczy są one często szczegółowe, obszernie przedstawiają problemy różnych gałęzi przemysłu i do tematu „polityka zagraniczna PRL” wnoszą niewiele lub nic. Starano się wybrać te, która dają pogląd na polityczne tło decyzji ekonomicznych lub na rangę spraw ekonomicznych w stosunkach z danym krajem. Skróty zaznaczono nawiasem kwadratowym.

Dokumenty zamieszczone w tym tomie to bez wyjątku maszynopisy. Nie zaznaczono, czy chodzi o kopię, drugi lub piętnasty egzemplarz. Opuszczone zostały rozdzielniki. Rozdzielnik „pilnej notatki” i „notatki informacyjnej” obejmował zwykle od kilkunastu do kilkudziesięciu nazwisk. Zależnie od znaczenia tematu i zakresu kompetencji, materiały takie otrzymywali członkowie i zastępcy członków Biura Politycznego i Sekretariatu KC PZPR, wybrani członkowie Prezydium Rządu, wiceministrowie spraw zagranicznych, kierownik i zastępca kierownika Wydziału Zagranicznego KC, dyrektorzy zainteresowanych departamentów MSZ, ministrowie i wiceministrowie innych resortów oraz szefowie urzędów centralnych.

W „główce” dokumentu podano jego wystawcę. Brak takiej informacji przy „pilnych notatkach” i „notatkach informacyjnych”, gdyż były sporządzane tylko przez MSZ. Jeżeli materiały przedstawiane były Biuru Politycznemu i Sekretariatowi, a dokument nosi tego ślady w postaci odpowiedniej pieczętki lub dekretacji, zostało to odnotowane w przypisie. Opuszczono adnotacje „za zgodność”.

Niektóre publikowane dokumenty to projekty. Adnotacja taka oznacza, że nie natrafiono na wersję zaakceptowaną i rozesłaną do odbiorców. Nie oznacza jednak, że wersja taka nie istnieje i nie zostanie znaleziona podczas dalszych kwerend.

Na ogół nie zamieszczano pism przewodnich. Jeżeli się zachowały i zawierają istotne dla dokumentu informacje, podano je w pierwszym przypisie.

Większość publikowanych dokumentów miała charakter tajny i klauzulę tę reprodukowano. Nie przytaczano sygnatury nadanej przez wystawcę, podano natomiast archiwalną, pod którą można dokument odnaleźć.

W sygnaturach archiwalnych MSZ, „główkach” i przypisach pominięto datę roczną. Wszystkie opublikowane dokumenty wystawione zostały w roku 1972. Jeżeli nie podano innej daty, wydarzenia wspomniane w przypisach miały miejsce w tym samym roku.

Przypisy rzeczowe, wzorem większości podobnych wydawnictw, ograniczone zostały do informacji podstawowych, lecz rozbudowany indeks rzeczowy i indeks osobowy powinny ułatwić czytelnikowi orientację w całości materiału. Jeżeli dana sprawa pojawia się jako hasło w indeksie rzeczowym, nie podano w przypisie innych dotyczących jej dokumentów. Konstrukcja tego indeksu przedstawiona jest osobno (s. 749).

Wykaz skrótów zastępuje ich tradycyjne rozwinięcie w tekście w nawiasach kwadratowych.

PRZYPISY LITEROWE

Cechy charakterystyczne dokumentu – podkreślenia czy uwagi na marginesie – zaznaczone są za pomocą przypisów literowych:

- ^a...^a tak w tekście,
- ^b...^b komentarz odręczny,
- ^c...^c odręczna poprawka w tekście lub dopisek,
- ^d...^d podkreślenie odręczne,
- ^e...^e zakreślone na marginesie,
- ^f...^f podpis odręczny,
- ^g...^g podpis nieczytelny,
- ^h...^h przekreślone,
- ⁱ...ⁱ tekst nieczytelny,
- ^j...^j znak zapytania.

Autorstwo ogromnej większości poprawek i podkreśleń jest trudne do ustalenia.

Nie ingerowano w oryginalny styl dokumentów, jedynie w miejscach, gdzie jego szczególna niezręczność bądź opuszczenie wyrazu uniemożliwiają zrozumienie tekstu, wprowadzono przypis literowy ^a...^a. Przypis ten, prócz podkreślenia miejsc niezrozumiałych, stosowany był także do wskazania na najbardziej rażące błędy rzeczowe (kiedy np. I sekretarz KC PZPR ujawnia brak znajomości historii Polski w XX wieku – dok. 126) czy specyficzne cechy protokołu PRL („tow.” Dyzma Gałaj – dok. 5).

Zachowano oryginalne przypisy w dokumentach oznaczone literą x.

KOREKTA JĘZYKOWA

Ingerencje korektorskie polegały na wstawieniu znaków interpunkcyjnych i diakrytycznych oraz poprawieniu oczywistych błędów i usterek literowych i ortograficznych (głównie związanych z pisownią „nie” z rzeczownikami odczasownikowymi i imiesłowami, a także z odmianą nazwisk obcych). Ich zachowanie przyniosłoby korzystającym niewielki pożytek. Zachowane zostały natomiast nieprawidłowo użyte wielkie litery, ich nadmiar w dokumentach urzędowych bowiem rządził się i rządzi własnymi prawami. Wprowadzając poprawki, kierowano się zasadami pisowni i interpunkcji obowiązującymi w roku 1972, zawartymi w dostępnych wówczas słownikach (zatem jeszcze bez zmian uchwalonych przez Komisję Kultury Języka Polskiego PAN w czerwcu 1971 r.). Pojawiające się w dokumentach nazwiska obce, które dziś mają inny zapis, umieszczono w indeksie z odsyłaczem do nowej wersji. Nie zmienialiśmy oryginalnej spolonizowanej pisowni obcych nazwisk (np. Sztrougal zamiast Štrougal), dodawaliśmy natomiast brakujące znaki diakrytyczne i akcenty, których nie miały używane w 1972 r. maszyny do pisania (np. Ceaușescu zamiast Ceausescu).

PODZIĘKOWANIA

Należą się one wszystkim pracownikom Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Archiwum Akt Nowych. Ze szczególną wdzięcznością wspominamy pomoc, jakiej udzielili nam w trakcie kwerendy w AMSZ pani Małgorzata Mroczkowska oraz panowie Szczepan Ściborek i Mikołaj Morzycki-Markowski. Podziękować pragniemy również dyrektorowi AMSZ Markowi Sędkowi oraz wicedyrektorowi dr. Tadeuszowi Szumowskiemu, którzy wykazali ogromną życzliwość dla projektu. Za pomoc dziękujemy także Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych prof. Darii Nałęcz oraz wicedyrektorowi dr. hab. Władysławowi Stępniaowskiemu.

XIV

WSTĘP

W opracowywaniu pierwszych części uczestniczyła pani Joanna Chodor. Za uwagi szczególne, korekty i pomoc w wyszukiwaniu informacji dziękujemy serdecznie Henry'emu Andreasenowi, Michałowi Barcikowskiemu, dr. hab. Jerzemu Kochanowskiemu, dr. Piotrowi Majewskiemu, Jolancie Pawłowskiej, prof. Janowi Rowińskiemu i prof. Mieczysławowi Tomali. Osobne podziękowania należą się dr. hab. Aleksandrowi Kochańskiemu oraz koleżankom i kolegom z Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych.

Włodzimierz Borodziej

LISTA DOKUMENTÓW

nr	data	tytuł-treść	strona
1	3 stycznia, pilna notatka	Stanowisko PRL wobec konfliktu indyjsko-pakistańskiego: poparcie dla Indii i zapowiedź uznania Bangladeszu.	3
2	4 stycznia, notatka Departamentu Studiów i Programowania	Projekt wprowadzenia stałych konsultacji ekspertów, wiceministrów i Rady Ministrów Spraw Zagranicznych, zorganizowania stałego sekretariatu oraz wspólnego Instytutu Spraw Międzynarodowych państw-stron Układu Warszawskiego.	4
3	6 stycznia, notatka Departamentu II	Niezadowolenie MSZ z ambasadora w Islamabadzie, kierującego się „osobistą interpretacją interesów Polski na subkontynencie”.	6
4	7 stycznia, szyfrogram ambasadora w Moskwie	„Duże zdziwienie” KC KPZR planowaną wizytą astronautów amerykańskich w Polsce.	8
5	7 stycznia, notatka z narady u premiera	Polityka wobec RFN: zaniepokojenie władz liczbą chętnych do wyjazdu stałego. Decyzje w sprawie ograniczenia wydawania zezwoleń i sterowania przebiegiem emigracji.	9
6	8 stycznia, szyfrogram dyrektora Departamentu I do ambasadora w Moskwie	Wyjaśnienia w sprawie wizyty astronautów amerykańskich.	13

LISTA DOKUMENTÓW

7	12 stycznia, szyfrogram wiceministra Trepczyńskiego do wiceministra Spasowskiego Uznanie Bangladeszu przez PRL; konieczność załagodzenia kontrowersji z Pakistanem.	14
8	13 stycznia, MSZ do polskiego przedstawiciela w RWPG Poparcie dla projektu zacieśnienia współpracy Finlandii z RWPG.	15
9	14 stycznia, notatka Wydziału Propagandy, Prasy i Wydawnictw Przygotowania organizacyjne do wizyty kosmonautów amerykańskich w Polsce, m.in. do ograniczenia jej publicznego oddźwięku.	16
10	15 stycznia, szyfrogram ministra spraw zagranicznych Informacja dla placówek o uznaniu Bangladeszu i zerwaniu stosunków przez Pakistan.	18
11	15 stycznia, notatka szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii oraz uwagi Departamentu IV Nowe zachodnioniemieckie oceny układu z Polską na tle całości polityki wschodniej RFN.	20
12	17 stycznia, minister obrony narodowej do ministra spraw zagranicznych (fragmenty) Niektóre aspekty polityki wojskowej RFN: antykomunistyczny i nacjonalistyczny charakter Bundeswehry, jej wrogość wobec polityki Brandta i znaczenie tradycji Wehrmachtu.	22
13	19 stycznia, szyfrogram ambasady w Budapeszcie Sceptyczny stosunek Węgrów do polskiej propozycji otwarcia granicy.	25
14	24 stycznia, szyfrogram szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Ograniczony wpływ wyjazdów z Polski na ratyfikację układu warszawskiego w RFN; podejrzenie istnienia porozumienia między rządem i opozycją.	26
15	25 stycznia, notatka MSZ i MHZ (fragmenty) Perspektywa wzrostu znaczenia EWG jako zagrożenie dla handlu i polityki zagranicznej PRL.	27
16	25 stycznia, szyfrogram dyrektora Departamentu IV do ambasadora w Londynie Utrzymanie dostaw węgla do Wielkiej Brytanii mimo sympatii dla strajku górników brytyjskich.	35
17	27 stycznia, ambasada w Berlinie do MSZ Pozytywna ocena VI Zjazdu PZPR przez kierownictwo SED.	36

LISTA DOKUMENTÓW

18	28 stycznia, szyfrogram wicepremiera Kraški Krótka relacja o wizycie w Wietnamie Północnym; przyjęcie „uderzająco przyjazne i serdeczne”, mimo niespełnienia oczekiwań gospodarzy.	38
19	28 stycznia, pilna notatka Narada Doradczego Komitetu Politycznego państw–stron Układu Warszawskiego: pozytywna ocena zmian w Europie w przemówieniu Breżniewa. Decydująca rola stosunków NRD–RFN.	39
20	1 lutego, notatka po wizycie delegacji rządowej w DRW Problemy stosunków PRL z Wietnamem: niewystarczająca pomoc materialna, złe nastroje wśród personelu polskiego.	49
21	2 lutego, notatka ministra spraw zagranicznych dla sekretarza KC Tejchmy Propozycja wysunięcia Stanisława Trepczyńskiego jako polskiego kandydata na funkcję przewodniczącego XXVII sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ.	53
22	2 lutego, pilna notatka Zadowolający przebieg wizyty astronautów amerykańskich.	54
23	4 lutego, protokół z posiedzenia Prezydium Rządu Dyskusja o przyszłości ekonomicznych stosunków polsko-francuskich; odrzucenie materiału MHZ i MSZ.	59
24	10 lutego, pilna notatka Zapowiedź szybkiego nawiązania stosunków dyplomatycznych z Australią.	64
25	10 lutego, notatka dla sekretariatu KC PZPR Prośba o opinię w sprawie uczestnictwa delegacji ZSL w europejskim spotkaniu partii i organizacji chłopskich.	66
26	11 lutego, pilna notatka Negatywna opinia ministra spraw zagranicznych o ewentualnej wizycie kardynała Wyszyńskiego w USA.	67
27	[przed 14 lutego], notatka ambasady w Londynie Kampania w sprawie budowy pomnika katyńskiego jako problem w stosunkach z Wielką Brytanią; interwencje ambasady.	69
28	15 lutego, uchwała Rady Ministrów Decyzja o kredycie 10 mln USD dla Kuby na zakupy inwestycyjne w Polsce.	70

LISTA DOKUMENTÓW

29	16 lutego, notatka ze spotkania z ambasadorem Jemenu Rozczarowanie ambasadora niewielką pomocą PRL dla Jemenu.	72
30	16 lutego, notatka z rozmowy wicedyrektora protokołu z ambasadorem Maroka Protest ambasadora w sprawie zagrożenia placówki przez studentów marokańskich.	74
31	17 lutego, szyfrogram ambasadora w Paryżu Ustalenie terminu wizyty Mitteranda, sprawa Treppera i krytyka PZPR przez Bilaka w „Le Monde”.	76
32	18 luty, claris ambasadora w Bernie Krytyka PZPR przez Bilaka w „Neue Zürcher Zeitung”.	77
33	18 lutego, szyfrogram wiceministra Spasowskiego do ambasadora w New Delhi Szczegółowa instrukcja w sprawie nawiązywania stosunków dyplomatycznych z Bangladeszem; konieczność brania pod uwagę „historycznej” reakcji Pakistanu.	77
34	22 lutego, notatka rzecznika rządu dla premiera Dyplomata czechosłowacki m.in. o krytyce PRL w CSRS.	79
35	25 lutego, szyfrogram ambasadora w Moskwie Radziecka krytyka książki – informatora o Polsce.	80
36	25 lutego, notatka informacyjna dyrektora Departamentu IV Rozmowa z szefem Przedstawicielstwa Handlowego RFN w Warszawie: sprawy bieżące; kontrowersje wokół interpretacji układu z 1970 r.; Departament IV przeciwny pomysłowi rychłego podjęcia kolejnej rundy konsultacji.	81
37	26 lutego, szyfrogram ambasadora w Paryżu Sprawa Treppera „miarką oceny stosunków politycznych” w Polsce.	83
38	26 lutego, Komitet Wojewódzki PZPR w Krakowie do MSZ Zła współpraca Krakowa i Kijowa; ignorowanie inicjatyw polskich.	84
39	1 marca, szyfrogram ambasadora w Hawanie do wiceministra Spasowskiego Zmniejszenie dostaw kubańskiego cukru; PRL dotknięta w mniejszym stopniu niż inne kraje socjalistyczne.	92

LISTA DOKUMENTÓW

40	2 marca, szyfrogram przedstawiciela przy ONZ Postępy w sprawie kandydatury Trepczyńskiego na stanowisko przewodniczącego XXVII sesji ONZ; zaproszenie sekretarza generalnego do Polski.	93
41	[przed 3 marca] notatka Negatywne stanowisko PRL wobec udziału EWG w EKBiW; propozycja powołania organu RWPG do rozmów z EWG na temat handlu.	94
42	3 marca, pilna notatka Radziecka interpretacja porozumienia czterech mocarstw w sprawie Berlina Zachodniego – wytyczne dla MSZ PRL.	99
43	3 marca, szyfrogram ambasadora w Pradze CSRS przeciwna umowie o ułatwieniach w ruchu turystycznym.	104
44	6 marca, szyfrogram dyrektora Departamentu II do ambasady w Hanoi Decyzja KC PZPR o pomocy wojskowej dla Laotańskiej Partii Ludowo-Rewolucyjnej (broń ręczna i amunicja).	104
45	7 marca, szyfrogram ambasady w Rzymie Argumenty za planowaną wizytą ministra spraw zagranicznych we Włoszech.	105
46	7 marca, notatka ambasady w Trypolisie Rozmowa z ministrem pełnomocnym spraw zagranicznych Libii o zatrzymanych Polakach (nadzieja na ich uwolnienie) na tle stosunków Libii z krajami socjalistycznymi.	106
47	14 marca, protokół z posiedzenia Biura Politycznego (fragment) Stosunki z RFN: kontynuacja dotychczasowej polityki w celu ułatwienia procesu ratyfikacyjnego; decyzja o wzmożeniu propagandy.	109
48	14 marca, szyfrogram szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Negatywna opinia o nowej propozycji Bahra w sprawie łączenia rodzin.	110
49	15 marca, opracowanie Departamentu Prasy i Informacji Przygotowania do olimpiady w Monachium: przeciwdziałanie pozytywnemu obrazowi RFN, m.in. przez negatywną propagandę w środkach masowego przekazu PRL i uodpornienie członków polskiej ekipy na propagandę gospodarzy.	112

LISTA DOKUMENTÓW

50	15 marca, szyfrogram szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Opis rozmowy z Wehnerem: kontrowersje wokół akcji łączenia rodzin i lutowej wizyty Wehnera w Warszawie.	118
51	15 marca, szyfrogram ambasadora w Londynie Zły stan stosunków polsko-brytyjskich.	119
52	16 marca, projekt tez Departamentu Studiów i Programowania (z załącznikami) Przed rozmowami z ministrem spraw zagranicznych NRD: stan przygotowań do EKBiW, propozycje nasilenia konsultacji, m.in. z NRD, starania PRL o pełne uznanie NRD przez Zachód.	120
53	17 marca, notatka informacyjna Przegląd stanu stosunków PRL–NRD.	126
54	17 marca, notatka Departamentu I Projekt umowy między PRL i NRD o uregulowaniu podwójnego obywatelstwa, odrzucony po konsultacjach międzyresortowych jako „przedwczesny”.	137
55	17 marca, szyfrogram szefa misji wojskowej w Berlinie Zachodnim Dwuznaczny stosunek USA do ratyfikacji układu PRL–RFN.	139
56	19 marca, szyfrogram ambasadora w Waszyngtonie Ocena sytuacji w RFN przez Departament Stanu: prawdopodobna ratyfikacja układów wschodnich zgodna z polityką USA.	140
57	20 marca; szyfrogram ministra spraw zagranicznych do ambasadora w Waszyngtonie Ewentualna wizyta prezydenta USA w Polsce – „delikatna”; będzie załatwiana z wyłączeniem ambasadora w Waszyngtonie.	142
58	23 marca, decyzja Prezydium Rządu Pomoc dla partii afrykańskich w łącznej wysokości 9 mln zł.	143
59	23 marca, szyfrogram wiceministra Trepczyńskiego do ambasadora w Paryżu Argumenty za przyjęciem NRD do Światowej Organizacji Zdrowia; ważna rola Francji.	144
60	23 marca, szyfrogram wiceministra Czyrka do szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Instrukcja w sprawie rozmów o ratyfikacji układu PRL–RFN: ograniczenie kontaktów z opozycją, oddziaływanie na koalicję rządową.	146

LISTA DOKUMENTÓW

61	26 marca, MSZ do MHZ Brak zainteresowania PRL nawiązaniem stosunków politycznych z Portugalią; możliwość rozbudowy stosunków handlowych.	147
62	26 marca, szyfrogram ambasadora w Kairze Niepewność co do projektowanej konferencji rady palestyńskiej; sugestia powstrzymania się od udziału.	148
63	27 marca, notatka Wydziału Zagranicznego Propozycja wsparcia KP Peru jednorazową pomocą w wysokości 15 tys. USD.	149
64	27 marca, notatka konsula generalnego w Kijowie Krytyka zbyt liberalnej polityki PRL wobec Ukraińców przez ukraińskiego ministra spraw zagranicznych.	151
65	27 marca, projekt pilnej notatki Omówienie wizyty ministra spraw zagranicznych w CSRS i NRD – przegląd stosunków z obu krajami.	153
66	27 marca, pilna notatka Informacja ambasadora Francji dla ministra spraw zagranicznych o francuskich naciskach na przywódcę opozycji w RFN w sprawie ratyfikacji układów wschodnich.	170
67	29 marca, szyfrogram konsula generalnego w Sydney Informacja ambasadora ZSRR o podjęciu specjalnych środków ostrożności, z obawy przed „prowokacjami do porwań włącznie, które grożą i Polakom”.	173
68	31 marca, pismo okólne Dyrektora Departamentu Kadr Nieprzestrzeżenie przez pracowników, zwłaszcza na placówkach, przepisów dotyczących zachowywania tajemnicy państwowej i służbowej.	174
69	5 kwietnia, protokół z posiedzenia Biura Politycznego (fragment) Decyzja o rozszerzeniu listy zakupów i wysłaniu misji gospodarczej do USA.	176
70	7 kwietnia, szyfrogram ambasadora w Paryżu Notatka z wizyty pożegnalnej u sekretarza generalnego francuskiego MSZ: zaniepokojenie Paryża ingerencją USA w negocjacje Unitra–Thompson, wątpliwości co do intencji strony polskiej.	178
71	12 kwietnia, memorandum Departamentu Studiów i Programowania Prognoza rozwoju sytuacji międzynarodowej w latach siedemdziesiątych.	179

LISTA DOKUMENTÓW

72	[po 12 kwietnia], notatka ambasadora w Kopenhadze Możliwość znacznej poprawy stosunków z Danią, zainteresowaną zbliżeniem także po przystąpieniu do EWG.	203
73	[po 13 kwietnia], notatka z rozmów z MSZ NRD Zbliżenie stanowisk na temat współpracy gospodarczej z Zachodem w przygotowaniach do EKBiW; zagrożenie NRD ewentualnym wzrostem znaczenia RFN.	209
74	15 kwietnia, szyfrogram dyrektora Departamentu II do ambasadora w Pekinie Zainteresowanie dyplomatów chińskich w Moskwie poprawą stosunków z Polską i sprawami europejskimi.	215
75	16 kwietnia, szyfrogram ambasadora w Hanoi Informacja o skutkach nalotów na Hanoi i Hajfong.	216
76	18 kwietnia, protokół z posiedzenia Biura Politycznego (fragment) Decyzja o intensyfikacji stosunków z Francją w kontekście planowanej wizyty I sekretarza KC PZPR; powołanie zespołu do realizacji tego programu.	217
77	20 kwietnia, szyfrogram ambasadora w Ottawie Zaniepokojenie niektórych krajów wizytą prezydenta USA w Polsce.	219
78	21 kwietnia, premier do przewodniczącego Komisji Planowania Podział zadań i wyznaczenie celu prac zespołu do spraw koordynacji stosunków polsko-francuskich.	219
79	22 kwietnia, szyfrogram ambasadora w Paryżu Zachęty prezydenta Francji do rozwoju bilateralnych stosunków politycznych i ekonomicznych.	220
80	26 kwietnia, ambasada w Berlinie do MSZ (z załącznikiem) Otwarcie granicy z NRD; masowe zakupy Polaków wywołujące nastroje antypolskie.	222
81	28 kwietnia, Departament I do Wydziału Zagranicznego (z załącznikiem) Uwagi ambasady w Berlinie o stopniowej poprawie warunków zatrudnienia Polaków w NRD; komentarz Departamentu I o podobnych problemach w Czechosłowacji.	224
82	28 kwietnia, szyfrogram ambasadora w Londynie Poparcie Wielkiej Brytanii dla polityki wschodniej Brandta.	230

LISTA DOKUMENTÓW

83	28 kwietnia, szyfrogram ambasadora w Londynie Zadowolenie w Londynie po odrzuceniu przez Bundestag wotum nieufności wobec Brandta.	231
84	2 maja, notatka dyrektora Departamentu I Wrażenia z wizyty w Tiranie: niewielka poprawa sytuacji, możliwość stopniowego polepszenia stosunków bilateralnych.	232
85	3 maja, notatka rzecznika rządu dla premiera Rozmowa z prezydentem Senatu Bremy i szefem przedstawicielstwa RFN o procesie ratyfikacyjnym.	235
86	4 maja, ambasador w Pradze do Departamentu I Uwagi o warunkach zatrudniania obywateli PRL w CSRS: brak koordynacji ze strony polskiej.	237
87	5 maja, notatka Departamentu Konsularnego Sytuacja Polonii w USA: stopniowa poprawa stosunku do PRL, możliwe pola współpracy.	239
88	6 maja, notatka Departamentu IV dla ministra spraw zagranicznych Instrukcja w sprawie formy przyjęcia do wiadomości rezolucji Bundestagu.	243
89	6 maja, szyfrogram szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Po wizycie u ministra spraw zagranicznych RFN: informacja Scheela o pracach nad rezolucją i jej ocenie prawnej; zaniepokojenie strony polskiej, podejrzenie wspólnego celu koalicji i opozycji.	244
90	9 maja, projekt tez MSZ do rozmów z prezydentem USA Ocena polityki Stanów Zjednoczonych wobec Polski; nadzieja na rozwój stosunków, zwłaszcza ekonomicznych.	246
91	10 maja, pilna notatka Przebieg i ocena wizyty delegacji rządowej w KRLD; kult Kim Ir Sena, priorytety polityki zagranicznej KRLD.	256
92	13 maja, projekt notatki Departamentu IV (z załącznikiem) Wstępny szacunek odszkodowań niemieckich i propozycje dalszego postępowania w tej sprawie.	260
93	14 maja, szyfrogram ambasadora w Kopenhadze Protest polityków i strajk głodowy, popierany przez TV i radio, w sprawie Treppera; propozycja interwencji w duńskim MSZ.	270

LISTA DOKUMENTÓW

94	16 maja, ambasador w Bukareszcie do Departamentu I Problemy w stosunkach polsko-rumuńskich wynikające m.in. z ich lekceważenia przez stronę polską.	271
95	16 maja, pilna notatka Rozmowa wiceministra Spasowskiego z ambasadorem USA: zaniepokojenie losem polskich statków w bombardowanym Hajfongu.	275
96	17 maja, pilna notatka Rozmowa wicedyrektora Departamentu IV z szefem przedstawicielstwa RFN w Warszawie: zachodniemiecka interpretacja dokumentów towarzyszących ratyfikacji i wyniki głosowania w Bundestagu.	277
97	17 maja, szyfrogram ministra spraw zagranicznych do szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Instrukcja w sprawie formy przyjęcia do wiadomości rezolucji Bundestagu .	279
98	18 maja, szyfrogram ministra handlu zagranicznego do radcy handlowego w Paryżu Niekorzystne warunki zakupu licencji „Berlieta”; konieczne spotkanie na szczeblu ministerialnym.	280
99	18 maja, szyfrogram wiceministra Czyrka do szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Modyfikacja instrukcji z 17 maja w sprawie formy przyjęcia do wiadomości rezolucji Bundestagu.	281
100	18 maja, szyfrogram szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Polska interpretacja wyników procesu ratyfikacyjnego; zaniepokojenie słabością koalicji rządowej w RFN.	281
101	18–19 maja, protokół z posiedzenia władz PZPR, prezesa Naczelnego Komitetu ZSL i przewodniczącego Centralnego Komitetu SD oraz Prezydium Rządu z udziałem przewodniczącego OK FJN (z załącznikiem) Procedura ratyfikacji układu z RFN; oprawa propagandowa, dalsze decyzje związane z nowym stanem prawnym.	283
102	19 maja, Departament IV do Departamentu Konsularnego Nazwiska deputowanych niemieckich przeciwnych traktatowi do umieszczenia na „liście ostrzegawczej”.	290
103	22 maja, szyfrogram dyrektora Departamentu IV do szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Pytanie, czy ambasador ZSRR dał sobie wręczyć rezolucję Bundestagu.	291

LISTA DOKUMENTÓW

104	23 maja, szyfrogram ambasadora w Pekinie Poparcie dla idei wznowienia wymiany sportowej z Chinami; sceptycyzm co do wymiany turystycznej.	291
105	23 maja, szyfrogram szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Informacja o postępowaniu ambasadora ZSRR w sprawie przyjęcia rezolucji Bundestagu.	292
106	24 maja, notatka stałego przedstawicielstwa przy Narodach Zjednoczonych Narada krajów socjalistycznych na temat wspólnego stanowiska na XXVII Sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ.	293
107	24 maja, notatka stałego przedstawicielstwa przy Narodach Zjednoczonych Narada krajów socjalistycznych w sprawie przypuszczalnego postępowania Chin na XXVII Sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ: możliwe złagodzenie konfliktu z ZSRR wskutek słabości pozycji ChRL.	297
108	25 maja, szyfrogram szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Niewręczenie rezolucji Bundestagu przedstawicielowi PRL wskutek sprzeciwu części SPD.	299
109	30 maja, szyfrogram ambasadora w Moskwie Zastrzeżenia Moskwy do rychłego nawiązania przez PRL stosunków dyplomatycznych z RFN.	300
110	[maj], informacja Wydziału Organizacyjnego KC PZPR Stan przygotowań do olimpiady w Monachium – działania propagandowe, wyjazdy grupowe, zmiany organizacyjne.	302
111	1 czerwca, szyfrogram szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Ambasador ZSRR w Bonn o przyczynach zwłoki w podpisaniu czterostronnego porozumienia w sprawie Berlina Zachodniego.	309
112	2 czerwca, szyfrogram ambasadora w Londynie Brytyjska propozycja wizyty ministra spraw zagranicznych „kłopotliwa” dla Polaków.	310
113	2 czerwca, komentarz ambasady w Berlinie Ocena problematyki niemieckiej w „prognozie” Departamentu Studiów i Programowania.	311
114	2 czerwca, notatka Wydziału Zagranicznego Uniemożliwienie studentom zagranicznym demonstracji w czasie wizyty prezydenta USA.	318

LISTA DOKUMENTÓW

115	5 czerwca, premier do prezydenta USA Propozycja podjęcia rozmów w sprawie umowy handlowej.	319
116	6 czerwca, szyfrogram ambasadora w Tokio Sceptyczne oceny Japończyków co do możliwości kredytów dla Polski i zawarcia umowy kulturalnej.	321
117	6 czerwca, szyfrogram ambasadora w Budapeszcie Skandal w czasie wizyty Castro na Węgrzech.	322
118	7 czerwca, pilna notatka Rozmowa ministra spraw zagranicznych z sekretarzem stanu USA: przegląd stanu stosunków.	323
119	7 czerwca, pilna notatka Rozmowa dyrektora Departamentu II z ambasadorem ChRL: nadzieja na poprawę stosunków bilateralnych.	329
120	9 czerwca, szyfrogram ambasadora w Moskwie Krytyka wizyty Nixona w Warszawie przez dyplomatę wietnamskiego.	330
121	12 czerwca, szyfrogram ambasadora w Moskwie Zamieszanie w Moskwie wskutek pogłoski o nawiązaniu przez PRL stosunków dyplomatycznych z RFN.	331
122	15 czerwca, konsul w Kijowie do MSZ Informacja o stanie cmentarza Łyczakowskiego we Lwowie.	332
123	15 czerwca, projekt wystąpienia premiera na sesji RWPG (fragment) Słabość pozycji krajów RWPG wobec EWG; apel o zajęcie jednolitego stanowiska.	333
124	16 czerwca, szyfrogram ambasadora w Moskwie Radziecka krytyka prasy polskiej.	336
125	19 czerwca, szyfrogram wicedyrektora Departamentu III do ambasady w Hawanie Spory z Castro w czasie jego wizyty w Polsce o stosunki z USA.	337
126	20 czerwca, rozmowa Gierek–Tito (fragmenty) Wymiana poglądów na temat stanu stosunków międzynarodowych.	338
127	20 czerwca, pilna notatka Udział PRL w przygotowaniach do EKBiW: ocena polityki Zachodu, cele własne, sprawy organizacyjne.	347

LISTA DOKUMENTÓW

128	21 czerwca, szyfrogram ambasadora w Rzymie Propozycje Episkopatu Polski w sprawie uregulowania administracji kościelnej (<i>pro memoria</i> z 20 czerwca); sugestia bezzwłocznego podjęcia decyzji.	355
129	21 czerwca, notatka Departamentu IV Ocena propozycji Episkopatu Polski w sprawie uregulowania administracji kościelnej: sugestia kontynuowania rokowań.	358
130	21 czerwca, szyfrogram ambasadora w Tokio Powołanie Komitetu Gospodarczego Japonia-Polska, propozycja utworzenia odpowiednika polskiego.	360
131	22 czerwca, notatka ze spotkania kierownictwa PZPR i MSZ Decyzje w sprawie stosunków z RFN, Francją, Watykanem i USA.	360
132	22 czerwca, notatka informacyjna Departamentu IV Ostrożna polityka Francji wobec problemu niemieckiego; zrównoważenie potencjału RFN jako główny cel polityki francuskiej.	365
133	24 czerwca, szyfrogram ambasadora w Rzymie Wyjaśnienia Casarolego w sprawie oczekiwanej decyzji papieża o uregulowaniu administracji kościelnej na terenie Polski.	369
134	26 czerwca, szyfrogram ambasadora w Rzymie Oczekiwanie na decyzję papieża w sprawie uregulowania organizacji kościelnej na terenie Polski: sugestia zajęcia stanowiska mniej sceptycznego.	370
135	26 czerwca, szyfrogram ambasadora w Hanoi Prośba o skrócenie czasu pobytu pracowników placówek oraz przyznanie dodatkowych urlopów.	371
136	26 czerwca, szyfrogram wiceministra Czyrka do ambasadora w Rzymie Instrukcja w sprawie przekazaniu braku zgody na uregulowanie administracji kościelnej w Polsce w sposób planowany przez Stolicę Apostolską.	372
137	27 czerwca, materiał informacyjny Prośba premiera Rumunii o uznanie jej za kraj rozwijający się; propozycja odpowiedzi wymijającej.	373
138	28 czerwca, szyfrogram ambasadora w Rzymie Kwestia uregulowania organizacji kościelnej na terenie Polski: sprawy niezłatwione na granicy południowej i północnej, interwencja RFN.	375

LISTA DOKUMENTÓW

139	28 czerwca, pilna notatka Przegląd stanu stosunków PRL–RFN po ratyfikacji.	377
140	29 czerwca, rozmowa Gierek–Honecker (fragmenty) Stosunki PRL–NRD na tle kwestii niemieckiej; bilateralne stosunki gospodarcze.	383
141	[po 30 czerwca], notatka MSZ Wizyta ministra spraw zagranicznych w Norwegii; pozytywna ocena stosunków bilateralnych.	389
142	[po 30 czerwca], raport półroczny ambasady w Pekinie (fragment) Poprawa stosunków PRL–ChRL z inicjatywy Chin; ograniczone możliwości rozwoju współpracy.	390
143	3 lipca, notatka konsulatu w Kantonie Rozmowa pracownika konsulatu z miejscowym urzędnikiem: protest Chińczyka przeciw zamieszczonych w „Polszy” karykaturze Mao i artykułowi o Chinach.	396
144	3 lipca, Departament II do Departamentu I Sprawy sporne w stosunkach PRL–ChRL; symptomy poprawy.	397
145	[po 5 lipca], notatka z narady wydziałów zagranicznych KC partii krajów socjalistycznych Krytyka Chin; zgodność ocen uczestników narady.	399
146	6 lipca, pilna notatka Rozmowy z wiceministrem spraw zagranicznych KRLD: przegląd stanu stosunków, możliwość aktywizacji polityki polskiej.	402
147	14 lipca, notatka z rozmowy premiera z ambasadorem USA Perspektywy rozwoju stosunków ekonomicznych: lista polskich życzeń, przychylny stosunek prezydenta USA.	406
148	15 lipca, szyfrogram wiceministra Spasowskiego do ambasadora w Rzymie Instrukcja w sprawie zablokowania emisji programu RAI o wydarzeniach grudniowych.	408
149	15 lipca, szyfrogram wiceministra Trepczyńskiego do szefa przedstawicielstwa handlowego w Kolonii Instrukcja w sprawie spotkania Gierek–Brandt w 1972 r.	410
150	15 lipca, protokół z posiedzenia Prezydium Rządu (z załącznikiem) Podjęcie decyzji w sprawie spłaty przedwojennych zobowiązań Polski na prywatnym rynku w Stanach Zjednoczonych; określenie warunków spłaty.	411

XXX

LISTA DOKUMENTÓW

151	18 lipca, obrady Biura Politycznego (fragment) Decyzja o intensyfikacji stosunków, zwłaszcza ekonomicznych, z Francją i założenia przyszłej polityki wobec RFN.	416
152	18 lipca, notatka ambasadora w Meksyku Możliwości rozwoju stosunków polsko-meksykańskich.	419
153	18 lipca, notatka MSZ i MHZ (z załącznikiem) Przeгляд stosunków politycznych i gospodarczych z Wielką Brytanią.	425
154	19 lipca, szyfrogram ambasadora w Rzymie Krytyka PRL w programie telewizyjnym o wydarzeniach grudniowych.	431
155	19 lipca, szyfrogram ambasadora w Pekinie Obchody święta 22 lipca w Chinach; rola Towarzystwa Przyjaźni Chińsko-Polskiej.	433
156	20 lipca, szyfrogram ambasadora w Tokio Stanowisko Japonii w sprawie współpracy z krajami socjalistycznymi; rola stosunków z Chinami.	433
157	20 lipca, komentarz ambasady w Waszyngtonie Ocena wątków amerykańskich i polityki światowej w „prognozie” Departamentu Studiów i Planowania.	435
158	23 lipca, szyfrogram ambasadora w Hawanie Castro na przyjęciu w ambasadzie z okazji święta 22 lipca.	447
159	24 lipca, pilna notatka Stołość polityki PRL wobec Egiptu mimo usunięcia radzieckich doradców wojskowych.	448
160	2 sierpnia, szyfrogram ambasadora w Moskwie Radziecka krytyka umowy o zniesieniu wiz z Austrią i innych działań konsularnych dyplomacji PRL.	451
161	3 sierpnia, szyfrogram wiceministra Czyrka do ambasady w Moskwie Ambasada radziecka informowana „na bieżąco” o zamiarze zniesienia wiz z Austrią.	452
162	4 sierpnia, uchwała Rady Ministrów Określenie kompetencji Ministerstwa Spraw Zagranicznych.	453
163	4 sierpnia, pilna notatka Departamentu IV Propozycje w sprawie stosunków konsularnych z RFN i sfinalizowania porozumienia dotyczącego odszkodowań dla ofiar eksperymentów pseudomedycznych.	456

LISTA DOKUMENTÓW

164	6 sierpnia, szyfrogram ambasadora w Damaszku Korzyści z ewentualnego wzmocnienia współpracy PZPR z partią Baas; aspekty polityczne i ekonomiczne.	457
165	[przed 7 sierpnia], opracowanie ambasady w Londynie Polonia w Wielkiej Brytanii; przegląd organizacji, możliwości silniejszego związania z PRL, m.in. przez rozwój turystyki do kraju.	459
166	7 sierpnia, szyfrogram ambasadora w Pekinie Relacja z rozmowy w chińskim MSZ: obietnice dalszej poprawy stosunków.	469
167	10 sierpnia, szyfrogram dyrektora Departamentu IV do ambasadora w Londynie Rozmowa wiceministra Czyrka z ambasadorem brytyjskim: zadrażnienia w stosunkach bilateralnych.	471
168	11 sierpnia, szyfrogram ambasady w Moskwie Przychylnie przyjęcie polskiej pomocy dla ZSRR.	472
169	18 sierpnia, szyfrogram ambasady w Londynie Działania ambasad PRL i ZSRR przeciw budowie pomnika katyńskiego.	473
170	21 sierpnia, szyfrogram dyrektora Departamentu Konsularnego do ambasady w Moskwie Wyjaśnienia w sprawie zniesienia wiz z Austrią: Praga informowana „dostatecznie wcześniej”.	475
171	21 sierpnia, notatka Departamentu Prasy i Informacji (z załącznikami) Krytyczne komentarze prasy polskiej na temat chińskiego <i>Atlasu świata</i> , inspirowane przez MSZ.	476
172	29 sierpnia, pilna notatka Spotkanie z irackim ministrem nafty i zasobów mineralnych: możliwość zwiększenia polskiego eksportu w zamian za iracką ropę naftową.	479
173	29 sierpnia, uwagi Departamentu IV (z załącznikiem) Pozytywna ocena francuskiego kontrprojektu deklaracji o przyjaźni i współpracy, propozycje kolejnych zmian.	481
174	1 września, MSW do MSZ Ogłoszenia w NRD o możliwości indywidualnego zatrudniania obywateli polskich.	490

LISTA DOKUMENTÓW

175	2 września, pilna notatka Narada państw socjalistycznych na temat XXVII sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ; przegląd problemów, głównie związanych z Dalekim Wschodem; odrębne stanowisko Rumunii.	492
176	8 września, pilna notatka Sugestia podniesienia rangi nadchodzących obchodów święta państwowego ChRL.	499
177	11 września, dyrektor Departamentu I do ambasadora w Berlinie Polecenie interwencji radcy do spraw socjalnych u władz NRD w sprawie zatrudniania obywateli PRL.	501
178	12 września, szyfrogram ambasadora w Waszyngtonie Rozmowa z przewodniczącym Konferencji Biskupów w USA o ewentualnej wizycie w Polsce.	502
179	[po 14 września], notatka Departamentu IV (z załącznikami) Przebieg i wyniki rozmów o stosunkach konsularnych z RFN.	503
180	15 września, pilna notatka Rozmowa dyrektora Departamentu III z chargé d'affaires USA: stanowiska USA i PRL w sprawie zamachu w Monachium.	509
181	15 września, szyfrogram ambasadora w Paryżu Interwencje ambasady w sprawie krytyki PRL we francuskich środkach masowego przekazu.	512
182	20 września, notatka Wydziału Administracyjnego Dane liczbowe na temat wyjazdów emigracyjnych obywateli PRL do RFN (do 31 sierpnia).	514
183	22 września, szyfrogram ambasady w Sztokholmie Wstępna ocena rozmów ministra obrony narodowej z premierem i ministrem obrony Szwecji; szwedzkie poglądy na kwestię niemiecką.	515
184	23 września, szyfrogram wiceministra Czyrka do ministra spraw zagranicznych Informacja o sprawach bieżących.	517
185	25 września, notatka Wydziału Zagranicznego Propozycja wysłania przedstawiciela PZPR na międzynarodową konferencję solidarności z Palestyńczykami.	518
186	28 września, notatka Departamentu I Krytyczny stosunek części kierownictwa czeskosłowackiego do Polski.	520

LISTA DOKUMENTÓW

187	29 września, zarządzenie prezesa Rady Ministrów Określenie roli Ministerstwa Spraw Zagranicznych w organizacji oficjalnych wizyt państwowych; inne sprawy organizacyjne.	521
188	1 października, pilna notatka Przebieg i wyniki wizyty ministra spraw zagranicznych w Waszyngtonie; dobra atmosfera rozmów, m.in. z prezydentem USA.	526
189	2 października, notatka Alfonsa Klafkowskiego Rozmowa z prezesem Kongresu Polonii Amerykańskiej; możliwości współpracy z PRL.	540
190	2 października, pilna notatka Przebieg i ocena pierwszej wizyty ministra spraw zagranicznych w RFN; przegląd problemów, ustanowienie stosunków dyplomatycznych.	546
191	10 października, szyfrogram ambasadora w Rzymie Ocena polityki włoskiej przez ambasadora ZSRR; sugestia, by „rozważyć wszystkie elementy negatywne i pozytywne” ewentualnej wizyty papieża w Polsce.	555
192	10 października, sprawozdanie I sekretarza KC PZPR dla Biura Politycznego (fragmenty) Przebieg i pozytywna ocena wizyty we Francji; sprawy międzynarodowe i ekonomiczne, stosunki z Francuską Partią Komunistyczną.	557
193	11 października, szyfrogram ambasadora w Waszyngtonie Przyjazne przyjęcie przez prezydenta USA	569
194	11 października, Gabinet Ministra do Departamentu Prawno-Traktatowego Wykaz spraw wymagających prac legislacyjnych.	570
195	12 października, raport polityczny ambasady w New Delhi za 1972 r., (fragment) Poprawa stosunków polsko-indyjskich; możliwości dalszego rozwoju.	571
196	16 października, pilna notatka MHZ Rozmowy delegacji handlowych PRL i NRD: narastające problemy bilansu płatniczego po otwarciu granicy.	577
197	19 października, notatka informacyjna ambasady w Pradze Krytyczne wypowiedzi członka kierownictwa MSZ Czechosłowacji o polskiej polityce zagranicznej; zacieśnianie stosunków KPCz–SED.	580

LISTA DOKUMENTÓW

198	20 października, pilna notatka Nieoficjalne zaproszenie PRL przez Wietnam Północny do udziału w nowej Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli.	581
199	20 października, szyfrogram ambasadora w Pekinie Życzenia Komunistycznej Partii Polski z okazji 23 rocznicy powstania ChRL; propozycja złożenia protestu.	583
200	24 października, szyfrogram ambasady w Rzymie Możliwość rychłej likwidacji ambasady polskiej w Watykanie.	584
201	25 października, notatka konsulatu w Kijowie Incydenty antypolskie w związku z meczem piłkarskim Dynamo Kijów – Górnik Zabrze.	586
202	26 października, szyfrogram ambasadora w Rzymie Naleganie Casarolego, aby rozpocząć III turę rozmów polsko-watykańskich: rzekome osłabienie jego pozycji; możliwość zbliżenia episkopatów Polski i Niemiec.	588
203	26 października, notatka informacyjna Krytyczna ocena polsko-holenderskiego okrągłego stołu.	589
204	28 października, notatka Departamentu IV Przegląd stosunków polsko-hispańskich; wzrost znaczenia Hiszpanii i jej dążenie do nawiązania stosunków dyplomatycznych z PRL.	592
205	[po 28 października], projekt pisma kierownika Wydziału Zagranicznego KC PZPR do kierownika Sektora Polskiego w Wydziale Zagranicznym KC KPZR Sugestia stosowania w radzieckich pracach historycznych polskiego nazewnictwa geograficznego.	600
206	31 października, szyfrogram dyrektora Departamentu IV Wstępna, pozytywna ocena wizyty premiera w Szwecji.	601
207	2 listopada, szyfrogram ministra spraw zagranicznych do ambasadora w Rzymie Instrukcja do rozmowy z Casarolim: Watykan wspólny organizowania przez prymasa „opozycji politycznej”, zawieszenie rozmów przez Warszawę.	603
208	4 listopada, szyfrogram ambasady w Budapeszcie Po rozmowie Kádár–Jabłoński: ocieplenie w stosunkach polsko-węgierskich.	605

LISTA DOKUMENTÓW

209	6 listopada, szyfrogram ambasadora w Rzymie Rozmowa z Casarolim na temat stanu stosunków państwo-Kościół w PRL i ostatnich zadrażnień.	606
210	8 listopada, szyfrogram wiceministra Spasowskiego do ambasadora w Waszyngtonie Instrukcja w sprawie gotowości Polski do udziału w nowym międzynarodowym organie kontrolnym w Wietnamie.	608
211	15 listopada, fonogram premiera NRD do premiera PRL Protest przeciw masowym zakupom obywateli polskich w NRD.	609
212	16 listopada, projekt pilnej notatki Spotkanie wiceministrów spraw zagranicznych państw członkowskich Układu Warszawskiego poświęcone uzgodnieniu stanowiska na wielostronne rozmowy przygotowawcze do EKBiW.	611
213	16 listopada, notatka kierownika Wydziału Zagranicznego Rozmowa z ambasadorem Rumunii: polskie ustalenia w sprawie spotkania kierownictw obu krajów.	616
214	17 listopada, notatka ambasadora w Berlinie Znaczenie układu o podstawach stosunków NRD-RFN; przyszłe zagrożenia.	617
215	21 listopada, szyfrogram ambasadora w Bukareszcie Wstępna, pozytywna ocena wizyty delegacji Sejmu w Rumunii.	623
216	[po 21 listopada], notatka ambasadora w Paryżu i stałego przedstawiciela przy UNESCO Ocena XVII sesji Konferencji Generalnej, wzrost znaczenia UNESCO.	624
217	[po 22 listopada], notatka Wydziału Zagranicznego Odwołanie spotkania kierownictw PRL i Rumunii; przegląd spraw spornych.	632
218	24 listopada, szyfrogram ambasadora w Moskwie Radzieckie zainteresowanie skutkami zakupów Polaków w NRD.	634
219	24 listopada, szyfrogram ambasadora w Berlinie Nagle zaostrzenie przez NRD kontroli celnej obywateli polskich.	634
220	29 listopada, szyfrogram ambasadora w Paryżu Negatywny stosunek do zjazdu socjalistów francuskich.	635

LISTA DOKUMENTÓW

221	[listopad], MSZ o głównych kierunkach rozwoju stosunków PRL z zagranicą (fragmenty) Zasady polityki wobec krajów socjalistycznych; rola stosunków gospodarczych w polityce wobec Europy Zachodniej.	636
222	1 grudnia, pilna notatka Projekt udziału PRL w nowej Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Wietnamie.	654
223	1 grudnia, notatka Departamentu IV (z załącznikami) Perspektywy rozwoju stosunków PRL–RFN: sytuacja po zwycięstwie wyborczym SPD/FDP.	657
224	2 grudnia, szyfrogram ambasadora w Berlinie Przychylny głos w NRD po spotkaniu obu premierów.	664
225	[po 2 grudnia], notatka wicepremiera Tejchmy Rozmowa z Ceaușescu: polskie pretensje do Rumunii, zwłaszcza o stosunek do kwestii niemieckiej.	665
226	3 grudnia, szyfrogram ambasadora w Helsinkach Wizyta rumuńskiego wiceministra spraw zagranicznych: różnica stanowisk w kwestii wielostronnych rozmów przygotowawczych.	672
227	4 grudnia, szyfrogram ambasadora w Helsinkach Rozmowa z pronuncjuszem na marginesie wielostronnych rozmów przygotowawczych: możliwe warianty „europejskiej formuły granicznej”.	673
228	6 grudnia, szyfrogram ambasadora w Rzymie Rozmowa z Casarolim: pozytywny stosunek Stolicy Apostolskiej do EKBiW, gotowość kontynuowania rozmów z Warszawą.	674
229	[po 6 grudnia], notatka ambasady w Pradze Zły stan stosunków polsko-czechosłowackich; niekorzystny obraz Polski w CSRS.	676
230	7 grudnia, szyfrogram kierownika Wydziału Zagranicznego KC do ambasadora w Moskwie Oferta pomocy dla Chile.	692
231	7 grudnia, notatka ambasady w Rzymie Sprawozdanie z wizyty polskich biskupów w Watykanie; stosunki władze PRL – Watykan – Episkopat Polski.	694

LISTA DOKUMENTÓW

232	11 grudnia, fragment protokołu z posiedzenia Biura Politycznego (z załącznikiem)	698
	Dyskusja nad projektem uchwały o organizacji stosunków z zagranicą – odłożenie ostatecznej decyzji.	
233	12 grudnia, pilna notatka	711
	Konsultacje z wiceministrem spraw zagranicznych Kanady, m.in. w sprawie „europejskiej formuły granicznej” na wielostronnych rozmowach przygotowawczych.	
234	13 grudnia, szyfrogram ambasady w Bejrucie	715
	Możliwości handlu bronią z Jemenem Północnym; konkurencja krajów socjalistycznych.	
235	15 grudnia, ambasador w Berlinie do Departamentu I	716
	Poprawa stosunków ZSRR–Węgry i ZSRR–NRD; radziecka krytyka wzmożonej kontroli Polaków przez służbę celną NRD.	
236	19 grudnia, pilna notatka	717
	Stan wielostronnych rozmów przygotowawczych: przedstawienie stanowisk ZSRR, Rumunii i Francji.	
237	20 grudnia, szyfrogram ministra spraw zagranicznych do I sekretarza KC PZPR	719
	Zbombardowanie polskiego statku w Hajfongu przez lotnictwo USA; pierwsze reakcje i propozycje działań.	
238	20 grudnia, pilna notatka	720
	Protest przekazany ambasadzie USA w związku ze zbombardowaniem polskiego statku w Hajfongu; wstrzeżliwa reakcja amerykańskiego chargé d'affaires.	
239	21 grudnia, szyfrogram ambasady w Hanoi	723
	Skutki nalotów na Hanoi, także dla ambasady PRL.	
240	27 grudnia, szyfrogram ambasadora w Algierze	724
	Rozmowa z dyrektorem ekonomicznym algierskiego MSZ: problemy i perspektywy współpracy, zwłaszcza gospodarczej.	